

Pismo uredništvu/Letter to the editor

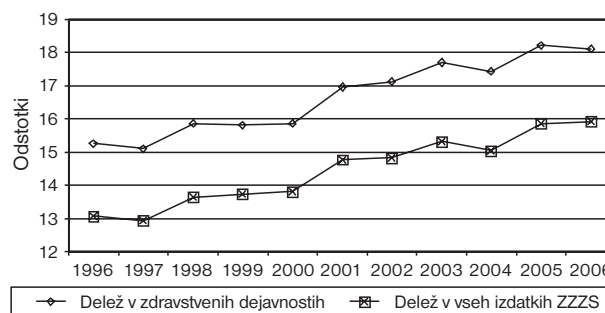
PREDPISOVANJE ZDRAVIL V LETU 2006*Jurij Fürst, Vita Samaluk*

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Oddelek za zdravila, Miklošičeva 24, 1507 Ljubljana, e-naslov: jurij.furst@zzzs.si

Uvod

Poraba zdravil v Sloveniji, merjena v definiranih dnevni odmerkih (DDD), je v zadnjih 5 letih naraščala povsem linearno s povprečno letno stopnjo rasti 4,9 %. V l. 2006 se je število razvrščenih učinkovin povečalo za 52. V Razpr. 1 so prikazani še drugi izbrani podatki o zdravilih in izdatkih zanje. Upoštevani so zeleni in beli recepti ter naročilnice, ki gredo v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja (OZZ). Skupni izdatki za vse recepte so znašali 101,6 milijarde tolarjev (vsi izdatki v tem prispevku so prikazani v tolarjih). Izdatki OZZ za zdravila so znašali 70,3 milijarde tolarjev, kar predstavlja 18,1 % izdatkov od zdravstvenih dejavnosti. Če upoštevamo vse izdatke Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), tudi nadomestila za odsotnosti z dela, delo ZZZS itd., znaša delež za zdravila 15,9 %. Sl. 1 kaže, kako se delež izdatkov za zdravila v proračunu ZZZS postopoma povečuje. Izdatki OZZ za zdravila so v l. 2006 narasli za 5,7 % (realno 3,1 %). Ta rast je nekoliko pod povprečjem petih let (realna rast v letih 2002–6 je bila 4,2 %). Iz javnih sredstev je šlo za zdravila 35.012 tolarjev na prebivalca, vsi izdatki za zdravila na recept pa so znašali 50.595 tolarjev na prebivalca. Izdatki za biološka in druga draga zdravila so v l. 2006 znašali 10,3 milijarde tolarjev, kar znaša 9,3 % vseh izdatkov za zdravila na recept.

Seznam medsebojno zamenljivih zdravil z najvišjo priznano vrednostjo se je v l. 2006 razširil z 42 učinkovin na 45 oziroma z 256 zdravil na 309. Ob uvedbi l. 2003 je vseboval 26 učinkovin in 148 zdravil. Zdravila z najvišjo priznano vrednostjo obsegajo 42,3 % celotne porabe in 34,6 % izdatkov. Medtem ko je njihova poraba narasla za 5 %, so se izdatki zanje znižali za 4 %.

Sl. 1. Delež izdatkov za zdravila v izdatkih ZZZS v obdobju 1996–2006.

Razpr. 2 kaže prvih 10 zdravil z zaščitnimi imeni, razvrščenih po vrednosti. Razpr. 3 pa vsebuje najpogostejše predpisane učinkovine, razvrščene po vredno-

Razpr. 1. Zdravila, predpisana na recept, v letih 2005 in 2006 in indeks 2006/2005. Podatki v zvezi z BDP so ocene. * Stanje prebivalcev na dan 30. 6. 2005 oz. 30. 6. 2006. ** Vrednost obveznega in prostovoljnih zavarovanj ter samoplačniških receptov. *** Vrednost zdravil in lekarniške dejavnosti. DDD definirani dnevni odmerki; OZZ obvezno zdravstveno zavarovanje; BDP bruto družbeni proizvod. Vir: ZZZS, podatki iz baze receptov.

	2005	2006	2006/2005
Število zdravil na pozitivni listi (število učinkovin)	1154 (383)	1220 (404)	106 (105)
Število zdravil na vmesni listi (število učinkovin)	304 (122)	385 (153)	127 (125)
Skupno število predpisanih receptov	14.658.633	14.748.476	101
Delež receptov s pozitivne, vmesne in negativne liste (%)	77/18/5	76/21/3	/
Število receptov na prebivalca*, ki je prejel vsaj 1 recept	10,07	10,22	101
Število receptov na prebivalca*	7,23	7,30	101
Število pakiranj na recept	2,27	2,22	98
Poraba zdravil (v DDD)	726.226.395	761.996.028	105
Delež zdravil z NPV v porabi (% DDD)	40,7	42,3	104
Delež zdravil z NPV v izdatkih OZZ (%)	32,2	30,0	93
Delež zdravil z NPV v skupnih izdatkih** (%)	32,2	34,6	108
Skupni izdatki za zdravila na recept** (v 1000 SIT)	96.921.842	101.621.277	105
Izdatki OZZ za zdravila*** (v 1000 SIT)	66.546.468	70.323.664	106
Skupni izdatki za zdravila na recept na prebivalca**	48.434	50.595	104
Izdatki OZZ za zdravila na prebivalca*	33.255	35.013	105
Delež generikov v skupnih izdatkih** (%)	37,7	36,2	96
Delež generikov v porabi (% DDD)	50,7	50,3	99
Delež OZZ izdatkov za zdravila na recept v BDP	1,01	0,99	98
Delež skupnih izdatkov** za zdravila na recept v BDP	1,46	1,43	97
Delež izdatkov za zdravila na recept in v bolnišnicah v BDP	1,59	1,56	98

Razpr. 2. Razvrstitev zdravil po vrednosti v l. 2006 z indeksom 2006/2005.

Mesto 2006	Mesto 2005	Zdravilo	Vrednost (v mio. SIT)	Indeks 06/05
1	13	Ultrtop 28 × 20 mg	1.126	154
2	756	Fosavance 4 × 70 mg/70 µg	1.112	6.127
3	3	Prostide 28 × 5 mg	1.055	95
4	2	Prexanil 30 × 4 mg	1.016	87
5	4	Ultrtop 14 × 20 mg	974	90
6	12	Cipraxex 28 × 10 mg	920	124
7	6	Amoksiklav 10 × 1000 mg	875	96
8	7	Zyprexa 28 × 10 mg	862	98
9	5	Vasilip 84 × 20 mg	849	92
10	1	Fosamax 4 × 70 mg	778	40

sti. Njihova skupna vrednost je bila 51,8 milijarde tolarjev. Navedena zdravila predstavljajo 51,0 % vrednosti in 52,7 % porabe vseh zdravil. Na seznam so se prvič uvrstile naslednje učinkovine: alendronat s holekalciferolom, ki vse bolj nadomešča alendronat, ki je bil l. 2005 na 5. mestu, kvetiapin, tiotropijev bromid

in insulin aspart. Močno so napredovali še perindopril, escitalopram, esomeprazol, pantoprazol in imatinib. Iz seznama so izpadli: fenoksimetilpenicilin, citalopram, nifedipin in mesalazin.

Poraba *kardiovaskularnih zdravil* je porasla za 8 % (Razpr. 4). Njihova vrednost je porasla za 4 % in znaša 32,9 milijarde tolarjev, kar predstavlja 32 % vrednosti vseh zdravil. Najhitreje narašča poraba nizkomolekularnih heparinov (NMH), ki se je v zadnjem letu zvišala za 27 %, kar je po zvišanju za 39 % v l. 2005 zaskrbljivo. Izdatki zanje so v letih 2001–6 narasli s 173 na 933 milijonov tolarjev. Posredna primerjava s skandinavskimi državami in Nizozemsko kaže bistveno višjo zunajbolnišnično porabo v Sloveniji.^{1–4} Zato bi bilo nujno, da bi se odločili za enotno upoštevanje že uveljavljenih, npr. ameriških smernic.⁵ Predpisovanje transdermalnih oblik nitratov se je znižalo za tretjino, perifernih vazodilatatorjev (pentoksifilin) pa za 16 %. Lipolitiki (statini) in sartani naraščajo z enako stopnjo rasti kot v predhodnem obdobju.

Razpr. 3. Razvrstitev učinkovin po vrednosti v milijonih tolarjev v l. 2006 s porabo v definiranih dnevni odmerkih (DDD) in ustrežajočimi indeksi glede na l. 2005.

Mesto 2006	Mesto 2005	Nelastniško ime	Vrednost (mio. SIT)	Indeks vrednosti	Poraba (mio. DDD)	Indeks porabe
1	2	omeprazol	3.450	113	16,2	117
2	1	simvastatin	3.091	86	26,3	97
3	4	atorvastatin	2.916	119	24,9	127
4	3	enalapril	2.660	99	55,0	97
5	6	olanzapin	1.667	104	1,6	104
6	7	ramipril	1.565	101	31,1	129
7	12	perindopril	1.512	129	11,7	141
8	8	enalapril in hidroklorotiazid	1.434	95	14,8	98
9	10	salmeterol in flutikazon	1.313	94	3,2	92
10	11	amlodipin	1.277	98	20,2	106
11	9	amoksicilin s klavulansko k.	1.265	89	2,7	90
12	14	losartan	1.201	105	8,1	106
13	366	alendronat in holekalciferol	1.112	6.127	4,1	6.165
14	13	diklofenak	1.102	95	16,6	98
15	15	finasterid	1.055	95	4,4	97
16	30	escitalopram	920	124	5,5	125
17	19	losartan in diuretiki	910	103	5,9	104
18	28	esomeprazol	899	118	3,1	131
19	33	pantoprazol	873	129	2,5	129
20	25	doksazosin	864	106	7,6	111
21	27	indapamid	847	111	9,0	115
22	24	sertralin	846	100	5,9	109
23	21	humani insulini, dvofazni	838	96	4,2	93
24	17	tramadol	832	85	3,3	92
25	31	interferon beta-1b	826	116	0,1	117
26	20	risperidon	824	93	1,1	104
27	23	epoetin	815	95	0,3	97
28	29	tamsulozin	813	108	4,5	117
29	5	alendronat	784	40	3,1	42
30	32	interferon beta-1a	761	109	0,3	121
31	26	etinilestradiol in gestoden	761	95	19,8	102
32	38	bikalutamid	737	123	0,7	125
33	18	ranitidin	695	75	4,7	85
34	36	montelukast	695	104	2,0	103
35	47	rosuvastatin	690	135	3,9	140
36	16	gliceriltrinitrat	666	64	5,2	70
37	41	imatinib	658	118	0,0	121
38	52	kvetiapin	624	134	0,6	134
39	42	karvedilol	619	112	4,8	121
40	37	naproksen	616	98	6,4	101
41	34	zolpidem	609	90	7,6	104
42	45	acetilsalicilna k., 100 mg	606	114	32,4	108
43	35	paracetamol	602	90	3,2	96
44	22	klopidogrel	602	69	1,5	70
45	50	anastrozol	591	121	0,6	122
46	39	somatropin	582	100	0,1	100
47	40	fenoterol in ipratropij	568	102	5,6	95
48	44	formoterol in budezonid	561	104	1,5	104
49	58	tiotropijev bromid	527	122	1,7	123
50	89	insulin aspart	519	184	2,0	165

Razpr. 4. Zdravila za zdravljenje bolezni srca in ožilja. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih na enoto na dan.

Skupina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Zaviralci ace in kombinacije	9.271	106	120	109	147	70
Lipolitiki	7.790	104	123	114	172	124
Sartani in kombinacije	4.082	112	160	113	169	145
Zaviralci kalcijevih kanalčkov	2.513	105	99	106	122	76
Zaviralci beta adren. rec.	1.745	100	161	110	146	79
Antiagregacijska zdravila	1.632	91	88	106	134	45
Diuretiki	1.443	110	180	104	122	57
Zaviralci alfa ₁ adren. rec.	1.368	101	94	106	117	130
Nizkomol. heparini	933	133	330	127	255	560
Koronarni vazodilatorji	931	75	74	89	81	93
Antiaritmijski skupine I in III	287	88	85	99	73	80
Antagonisti vitamina K	252	108	84	109	103	48
Periferni vazodilatorji	199	84	176	85	150	105
Vazoprotektivni (diosmin)	132	109	44	96	44	77
Ostala zdravila	302	92	171	98	99	61
Skupaj	32.882	104	120	108	138	87

Psihiatrična zdravila so dosegla vrednost 11,5 milijarde tolarjev (Razpr. 5). Antipsihotiki so vrednostno najpomembnejša skupina psihiatričnih zdravil. Depojski pripravki, ki sicer niso vključeni v te skupne podatke o porabi, ker se doslej niso predpisovali na recept, predstavljajo 20 % porabe vseh antipsihotikov, atipični antipsihotiki pa 56 %. Poraba litija ostaja stabilna, a zelo nizka glede na skandinavske države – le petino norveške ali švedske porabe. Poraba anti-holinergikov se počasi znižuje, a ostaja 2- do 5-krat

višja kot v Skandinaviji. Poraba anksiolitikov se je nekoliko znižala, hipnotikov-sedativov pa zvišala. Ta trend opazujemo že od l. 2002. Ugodno je, da anksiolitiki padajo hitreje kot naraščajo hipnotiki-sedativi. Antidementivi so presegli vrednost milijarde tolarjev. Najnovejše angleške smernice za zdravljenje Alzheimerjeve bolezni z zdravili so celo bolj omejujoče kot slovenske.⁶ Antiepileptiki, ki se v psihiatriji vse bolj uporabljajo, so prikazani pri nevroloških zdravilih.

Razpr. 5. Psihiatrična zdravila. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih na enoto na dan. * = vrednost receptov in naročilnic.

Skupina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Antipsihotiki	4.099	107	169	104	132	691
Antidepresivi	3.731	104	168	112	176	156
Antidementivi	1.027	117	221	117	282	663
Anksiolitiki	926	94	89	96	84	60
Hipnotiki in sedativi	892	92	109	101	109	91
Zdravila za zdravljenje zasvojenosti*	724	97	95	93	127	685
Ostala zdravila	103	101	111	98	84	108
Skupaj	11.502	102	189	104	128	195

Vrednost zdravil za zdravljenje bolezni prebavil (7,5 milijarde tolarjev) se je zvišala za 8 % (Razpr. 6). Poraba zaviralcev protonske črpalke (5,6 milijarde) vsa le-

ta močno narašča. Poraba antagonistov H₂ in antiemetikov pada, propulzivi pa ostajajo na enaki ravni porabe kot l. 2005.

Razpr. 6. Zdravila za zdravljenje bolezni prebavil. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih.

Skupina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Zaviralci protonske črpalke	5.569	118	199	122	252	242
Antagonisti H ₂ rec.	714	75	49	85	54	150
Zdr. s protivnetnim del. v črevesju	547	101	122	107	128	333
Ostala zdravila	637	97	78	97	94	99
Skupaj	7.468	108	135	110	138	208

Vrednost zdravil za zdravljenje bolezni dihal (Razpr. 7) je ostala enaka (6,3 milijarde tolarjev). Medtem ko se je rast kombiniranih inhalacijskih antiastmatikov

znižala za 5 %, je močno porasla poraba inhalacijskih antiholinergikov.

Razpr. 7. Zdravila za zdravljenje bolezni dihal. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih.

Skupina/Učinkovina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Salmeterol in flutikazon	1.313	94	159	92	151	417
Sistemski antihistaminiki	918	103	103	102	110	72
Inhalacijski glukokortikoidi	714	104	82	108	73	184
Antagonisti levkotrienskih receptorjev	704	104	133	103	120	350
Fenoterol in ipratropij	568	102	93	95	57	102
Formoterol in budezonid	561	104	/	104	/	376
Inhalacijski antiholinergiki	527	122	/	123	/	316
Nosni kortikosteroidi	412	104	113	103	98	100
Inhalacijski beta-2 agonisti	241	97	76	98	84	68
Ostala zdravila	299	78	67	77	68	89
Skupaj	6.257	101	129	99	92	150

Vrednost zdravil na področju ginekologije in urologije znaša 6,1 milijarde tolarjev (Razpr. 8). Največji delež vrednosti predstavljajo ženski hormonski pripravki (2,6 milijarde tolarjev), njihova poraba se je znižala za 4 %. Močno narašča poraba zdravil za zdravljenje benigne prostate hiperplazije (ostali zaviralci alfa,

adrenergičnih receptorjev, razen tamsulozina so prikazani v Razpr. 4). Poraba urospazmolitikov (vrednost 615 milijonov tolarjev) se je zvišala za 10 %. Poraba lokalnih antimikotikov se je ponovno znižala za 4 %, kar je ugodno.

Razpr. 8. Zdravila za bolezni sečil in spolovil ter spolni hormoni. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih.

Skupina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Zaviralci testosteron-5-alfa reduktaze	1.232	109	161	112	156	235
Hormonski sistemski kontraceptivi	1.230	93	126	97	105	38
Tamsulozin	813	108	271	117	280	181
Urospazmolitiki	615	110	168	124	166	469
Antiandrogeni	546	97	128	99	112	95
Zdravila za erektilno disfunkcijo	308	113	206	111	222	1.518
Hormonska nadomestna zdravila	224	108	77	96	64	71
Lokalni antimikotiki	170	95	87	96	79	183
Estrogeni	164	103	93	91	77	47
Ostala zdravila	773	96	105	102	118	112
Skupaj	6.075	102	139	100	110	95

Vrednost protibolečinskih zdravil (5,8 milijarde tolarjev, Razpr. 9) in poraba sta ostali enaki, prišlo je le do sprememb porab posameznih skupin. Poraba fentanila in kombinacije tramadola s paracetamolom je porasla, znižala pa se je poraba NSAR in posameznih

učinkovin tramadol in paracetamol. V to analizo je vključen le paracetamol, predpisan na recepte. Glede na številna nova opozorila o tveganjih NSAR bi pričakovali večje znižanje porabe.⁷

Razpr. 9. Protibolečinska zdravila. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih.

Skupina/Učinkovina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Nesteroidna protivnetna zdravila	2.650	94	98	98	94	85
Tramadol	832	85	78	92	97	253
Paracetamol	602	90	143	96	135	187
Zdravila proti migreni	590	105	123	99	76	569
Fentanil (transdermalni)	439	106	140	114	143	995
Tramadol in paracetamol	355	420	/	428	/	260
Ostala zdravila	319	119	324	104	45	746
Skupaj	5.789	100	114	100	98	141

Vrednost zdravil za sistemsko zdravljenje okužb (Razpr. 10) se je znižala za 12 %. Trend zniževanja porabe protibakterijskih zdravil se z manjšimi nihanjem nadaljuje že od l. 1999. Poraba makrolidov se je l. 2006 znižala za 24 %, cefalosporinov za 14 %, amoksicilina s klavulansko kislino za 11 % in kinolonov za 6 %. Poraba fenoksimetilpenicilina se je nekoliko zvišala. Te spremembe so izjemno ugodne. To je najnižja poraba antibiotikov v zadnjih 12 letih, ki uvršča Slovenijo s porabo 14,7 DDD na 1000 prebivalcev na dan v spodnjo tretjino evropskih držav. Tudi v posameznih sku-

pinah so spremembe ugodne: med kinoloni so se znižali predvsem t. i. respiracijski, med makrolidi vsi, razen eritromicina, kar je dobro za zmanjševanje odpornosti pnevmokokov. Analiza po starostnih skupinah je pokazala sicer večje znižanje porabe pri otrocih, kjer pa je še vedno previsoka. Prav tako bi bilo zlasti pri otrocih nujno predpisovati več fenoksimetilpenicilina in manj širokega spektra antibiotikov. Tudi poraba sistemskih antimikotikov se je ugodno znižala.

Razpr. 10. Protimikrobna zdravila. Vrednost v milijonih tolarjev, poraba v definiranih dnevni odmerkih (DDD), cena DDD v tolarjih.

Skupina/Učinkovina	Celotna vrednost receptov	Indeks vrednosti 06/05	Indeks vrednosti 06/02	Indeks porabe 06/05	Indeks porabe 06/02	Cena DDD
Amoksicilin/klavulanska k.	1.265	89	79	90	87	470
Makrolidni antibiotiki	841	75	71	76	82	499
Protivirusna zdravila	733	104	215	99	199	3.122
Fenoksimetilpenicilin	470	96	88	104	84	325
Kinoloni	402	87	58	94	78	508
Sistemski antimikotiki	389	83	65	84	57	1.632
Amoksicilin	371	91	107	96	113	164
Cefalosporini	241	91	72	86	75	629
Ostala zdravila	406	94	115	96	65	246
Skupaj	5.118	88	86	91	84	450

Na področju *nevrologije* (4,5 milijarde tolarjev, z antidementivi, ki so obravnavani med psihiatričnimi zdravili, bi znašala vrednost 5,5 milijarde) se je vrednost zdravil zvišala za 21 % ob 7-odstotnem dvigu porabe. Med antiepileptiki (vrednost 2 milijardi) še vedno najhitreje narašča poraba lamotrigina (vrednost 488 milijonov). Vrednost pregabalina (326 milijonov) že presega vrednost gabapentina (295 milijonov). Poraba zdravil za multiplo sklerozo se je zvišala za 19 % (vrednost 1,7 milijarde). Poraba antiparkinsonikov ostaja enaka, za 20 % pa se je zvišala vrednost (836 milijonov), kar pomeni spremembo strukture predpisanih zdravil v prid novim, dražjim zdravilom.

Poraba zdravil za zdravljenje *diabetesa* (4,5 milijarde) se je zvišala za 5 % (insulini za 7 %, peroralni antidiabetiki za 4 % – povsem enaka rast kot l. 2005). Poraba metformina (390 milijonov) se je zvišala za 13 %, poraba pripravkov sulfonilsečnine (1 milijarda) se je znižala za 6 %.

Vrednost zdravil za zdravljenje *osteoporoze* znaša 3,7 milijarde tolarjev in je ob enaki porabi narasla za 7 %. Poraba bisfosfonatov (2,7 milijarde) je narasla za 14 %. Poraba raloksifena (267 milijonov) se je znižala za 4 %. Poraba kalcitonina (vrednost 129 milijonov), ki se za osteoporozo praktično ne uporablja več, se je znižala za 41 %. Tudi poraba analogov vit. D, alfacalcidola (167 milijonov) in kalcitriola (136 milijonov), ki se za osteoporozo le še izjemoma uporabljata, se je znižala za 22 %.

Vrednost *onkoloških zdravil* znaša 3,9 milijarde tolarjev. Ob 7-odstotni višji porabi je njihova vrednost porasla za 28 %. V skupini hormonov, njihovih antagonistov in sorodnih učinkovin (1,8 milijarde, rast vrednosti 18 %, rast porabe 7 %) je stroškovno najpo-

membnejše zdravilo za zdravljenje raka prostate bikalutamid (Casodex, 737 milijonov, rast porabe 25 %), sledi anastrozol s 591 milijoni (Arimidex, rast porabe 22 %). Vrednost citostatikov (1,5 milijarde) se je ob 7 % višji porabi zvišala za 28 %. Vodilno zdravilo je imatinib (Glivec, 658 milijonov, 21-odstotna rast porabe). Močno narašča tudi kapecitabin (Xeloda, 437 milijonov, 38-odstotna rast porabe). Poraba antiemetikov iz skupine serotoninških antagonistov (134 milijonov) se je znižala za 13 %.

Vrednost *dermatoloških zdravil* (3,5 milijarde tolarjev) ostaja enaka ob enaki vrednosti magistralnih zdravil (1,2 milijarde). Poraba sistemskega terbinafina (vrednost 261 milijonov) se je zvišala za 4 %, poraba lokalnih antimikotikov (351 milijonov) pa se je znižala za 3 %. Poraba lokalnih kortikosteroidov (vrednost 798 milijonov) se je znižala za 4 %. Najbolj predpisovana sta betametazon (308 milijonov) in mometazon (256 milijonov). Poraba zdravil za zdravljenje aken (vrednost 284 milijonov) se je zvišala za 6 %. Poraba pimekrolimusa (127 milijonov) se je znižala za 17 %.

Med *hormoni* (2,9 milijarde tolarjev, rast porabe 6 %) so finančno najpomembnejši eritropoetin (1,3 milijarde, rast porabe 35 %), somatropin (582 milijonov, enaka poraba), sistemski glukokortikoidi (239 milijonov) in oktreotid (160 milijonov). Vrednost zdravil za zdravljenje ščitnice je bila 213 milijonov tolarjev. Še posebej zaskrbljuje visoka rast porabe eritropoetina in darbopoetina v zadnjem letu, čeprav ima stroka jasne signale, da bi bila potrebna pri indiciranju ter odmerjanju večja previdnost. Na področju nefrologije se je meja ciljnega hemoglobina znižala, na področju onkologije pa bi morala biti uporaba izjemno zadržana.⁸⁻¹⁰

V skupini zdravil za zdravljenje *očesnih in ušesnih bolezni* (1,6 milijarde tolarjev) je prišlo do 1-odstotne rasti porabe. Ekonomsko je najpomembnejša skupina zdravil za zdravljenje glavkoma (863 milijonov, rast porabe 4 %). Poraba lokalnih antibiotikov in kombinacij s kortikosteroidi (406 milijonov tolarjev) se je znižala za 8 %. Poraba umetnih solz (82 milijonov) se je po uvedbi omejitve predpisovanja znižala za 16 %. Poraba betahistina (112 milijonov, rast izdatkov 55 %) se je po predhodnem znižanju v l. 2005 za 34 %, zvišala za 69 %.

Poraba *imunosupresivov* (vrednost 1,5 milijarde) je porasla za 28 %. Vrednostno najpomembnejša učinkovina je mikofenolna kislina (Cellcept) s 358 milijoni, sledijo ciklosporin (Sandimun, 292 milijonov), adalimumab (Humira, 256 milijonov) in etanercept (Enbrel, 231 milijonov).

Sklep

Povsem linearno naraščanje porabe zdravil v zadnjih letih kaže na nenehno povečevanje potreb po zdravljenju z zdravili zaradi staranja prebivalstva, intenzivnejšega odkrivanja kroničnih bolezni in zahtevnejših terapevtskih smernic. Ob tem se predpisujejo tudi številna nova, bistveno dražja zdravila za podobne ali povsem nove indikacije. Neobičajno hitro naraščanje porabe nekaterih zdravil vendarle izstopa, npr. eritropoetina, nizkomolekularnih heparinov in nekaterih antiepileptikov. Ne gre le za finančni vidik, čeprav gre za draga zdravila, v ospredje je kljub temu potrebno postaviti strokovnega, saj lahko npr. preveč intenzivno zdravljenje z eritropoetinom poveča smrtnost bolnikov.⁸⁻¹⁰ Gre predvsem za zdravila, ki jih predpisujejo zdravniki na sekundarni oz. terciarni ravni. Po drugi strani pa izstopajo izjemno ugodni rezultati zni-

ževanja predpisovanja antibiotikov v zadnjih letih, ki so vredni mednarodne strokovne pozornosti in so predvsem v rokah zdravnikov splošne/družinske medicine. Zato ne bo odveč poziv zdravnikom v specialističnih ambulantah in bolnišnicah, da skušajo zdravila s svojih strokovnih področij čim bolj skrbno indicirati oz. predpisovati.

Viri

1. Danska poraba zdravil. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: <http://www.laegemiddelstyrelsen.dk/1024/visLSForside.asp?artikelID=649>
2. Finska poraba zdravil. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: http://www.nam.fi/english/medicines/drug_consumption/index.html
3. Nizozemska poraba zdravil. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: <http://www.gipdatabank.nl/index.asp?scherms=lijstTabelsoorten&infotype=g>
4. Norveška poraba zdravil. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: <http://www.legemiddelforbruk.no/>
5. Geerts WH, Pineo GF, Heit JA, Berqvist D, Lassen MR, Colwell CW, Ray JG. Prevention of venous thromboembolism: The Seventh ACCP Conference on Antithrombotic and Thrombolytic Therapy. *Chest* 2004; 126: 338-400.
6. Angleške smernice za obravnavo bolnikov z demenco. National Institute for Clinical Excellence. CG42 Dementia: Guideline. Dosegljivo 11. 7. 2007 na: <http://guidance.nice.org.uk/cg42/?c=91523>
7. European Medicines Agency EMEA. CHMP review on non-selective non-steroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs). Dosegljivo 11. 7. 2007 na: <http://www.emea.europa.eu/htms/human/opiniongen/nsaids06.htm>
8. Angleške smernice za zdravljenje anemije pri kroničnih ledvičnih boleznih. National Institute of Clinical Excellence. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: <http://guidance.nice.org.uk/guidancesearch.aspx?o=GuidanceFinder&ss=anaemia>
9. Angleške smernice za zdravljenje anemije, povzročene z onkološkim zdravljenjem. National Institute of Clinical Excellence. Dosegljivo 20. 4. 2007 na: <http://guidance.nice.org.uk/page.aspx?o=appraisals.inprogress.anaemia9>
10. Singh AK, Szczech L, Tang KL, Barnhart H, Sapp S, Wolfson M, Reddan D. Correction of anemia with epoetin alfa in chronic kidney disease. *N Engl J Med* 2006; 355: 2085-98.